



Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

PRACOVNÍ SKUPINA CIZINCI OHROŽENÍ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM

Zápis ze setkání

Termín konání: středa 6. 2. 2019
Časové rozvržení: 9:00 – 11:00
Místo konání: kancelář Agentury pro sociální začleňování
Novobranská 14, Brno

PROGRAM:

1. Úvod
2. Strategie integrace cizinců ve městě Brně – aktuální vývoj a Projekt interkulturních pracovníků – dosavadní shrnutí a vize pokračování po skončení projektu
3. Diskuze nad prioritami a opatřeními Komunitního plánu soc. služeb města Brna pro období 2020-2022 v rámci cílové skupiny cizinců ohrožených sociálním vyloučením
4. Závěr

ad 1. Úvod

Koordinátor komunitního plánování přivítal všechny přítomné a seznámil je s programem setkání, na kterém proběhne širší debata ohledně potřeb a problémů se kterými se cizí státní příslušníci v městě Brně potýkají. Na dalším setkání v březnu již pak bude cílem pracovní skupiny stanovit a schválit priority a opatření této cílové skupiny do 6. KP. Upřesnil, že je v rámci komunitního plánování jsou primárním předmětem diskuze především sociální služby (plánování jejich rozvoje a zkvalitňování a s tím související financování). Dále zmínil, že v rámci komunitního plánování se zabýváme především cizinci ohroženými sociálním vyloučením, protože sociální služby ze zákona řeší nepříznivé sociální situace, nenahrazují běžně dostupné veřejné či komerční služby, kterých mohou lidé ze zahraničí využívat. V minulosti se u této cílové skupiny řešilo zejména odborné sociální poradenství a také krizové azylové bydlení. Následně vyzval Mgr. Lenku Šafránkovou Pavlíčkovou z OSP MMB ke sdělení aktuálních informací ohledně městských projektů zaměřených na cizince.

ad 2. Strategie integrace cizinců ve městě Brně – aktuální vývoj a Projekt interkulturních pracovníků – dosavadní shrnutí a vize pokračování po skončení projektu.

L. Šafránková Pavlíčková uvedla, že jedním ze směrů, kterým se MMB vydal, je projekt Interkulturní práce v samosprávě. Cílem projektu je testovat interkulturní práci v rámci samosprávy. V současné době je k dispozici průběžná evaluační zpráva projektu. Projekt končí v září 2019, kdy bude zpracována závěrečná evaluační zpráva. Do té doby se musí dokončit ještě dva výstupy. První z nich je vznik metodiky interkulturní práce v rámci samosprávy. Bude to zejména popis zkušeností a metod interkulturní práce, které by ráda v rámci komunitního plánování poslala k připomínkování. Druhý výstup, který by z projektu měl vzniknout, je vytvoření „manuálu na použití města“ pro 4 cílové skupiny. Manuál by měl být orientačním průvodcem a měl by obsahovat základní informace k řešení životních situací včetně kontaktů a grafické mapy (jak se dostat ke konkrétním službám).

Co se týče Lokální strategie integrace cizinců, Zastupitelstvo města Brna nyní schválilo návazný projekt. Součástí závěrečné zprávy je expertní zpráva, která shrnuje všechna zjištění. Původně bylo záměrem

dokončení do konce roku, ale ukázalo se, že strategii bude třeba věnovat mnohem více času. Neexistuje základní shoda na tom, kdo by měl být cílovou skupinou, co to vlastně integrace je apod. Byla vytvořena analytická část, SWOT analýza a strom problémů. Expertní zpráva obsahuje: kapitoly ke každé pracovní skupině, jaké hlavní problémy tyto skupiny identifikovaly, návrh priorit pro další práci apod. Tato zpráva bude součástí tohoto zápisu jako příloha A. Budou následovat další dvě kola pracovních skupin (první setkání do konce června 2019 – zaměřené na definice – co je považováno za integraci, co by mělo být jejím cílem, jaké cílové skupiny je vlastně potřeba integrovat). Do konce roku bude svolána další vlna pracovních skupin v původním složení (původní témata – zdravotnictví, zaměstnanost atd.). Z toho bude vytvořen komplexní návrh opatření. Do konce roku tedy vznikne návrhová část a v případě následného schválení volenými orgány města bude v letech 2020–2026 strategie implementována. Cílem je mimo jiné i při implementaci udržet síťování, ke kterému už došlo díky pracovním skupinám. Předpokládá se, že strategie bude těsně propojena s komunitním plánováním sociálních služeb. Vyzvala k případným otázkám.

Koordinátor KPSS: uvedl, že tento dokument vidí poprvé, každopádně na první pohled jsou v něm zajímavé poznatky, které bude jistě možné využít i pro proces KPSS. Dokument je pojatý komplexně, dotýká se celé širší problematiky se kterými se cizinci potýkají. Pro potřeby KPSS bude samozřejmě možné využít jen něčeho, protože jak již bylo zmíněno, komunitního plánování se primárně zaměřuje na sociální služby a v tomto případně na cizince ohrožené sociálním vyloučením.

Diecézní charita Brno: zástupci organizace vznesli dotaz, zda se plánuje nějaký projekt a také se zajímali o financování od roku 2020.

L. Šafránková Pavlíčková: odpověděla, že zatím dobře funguje spolupráce s Ministerstvem vnitra a uvedla, že předpokládá kontinuální spolupráci dál. Do budoucna by město Brno bylo spíše koordinačním prvkem, které v těsné spolupráci s jednotlivými aktéry realizuje opatření. Dále uvedla, že je potřeba propojit aktéry, aby spolupracovali.

ad 3. Diskuze nad prioritami a opatřeními komunitního plánu soc. služeb města Brna pro období 2020-2022 v rámci cílové skupiny cizinců ohrožených sociálním vyloučením.

Agentura pro sociální začleňování: zástupkyně agentury uvedla, že se již několikrát setkala s tím, že se cizincům narodilo postižené dítě, ale sociální služba rané péče nekomunikuje v anglickém jazyce. Kvůli této jazykové bariéře byl velký problém těmto rodinám poskytnout kvalitní službu. Tento trend bude narůstat.

Koordinátor KPSS: uvedl, že se s tímto ještě nesešel a že toto téma bude nadneseno na PS KPSS, která bude řešit terénní služby, včetně rané péče.

L. Šafránková Pavlíčková: doplnila, že to ukazuje na fakt, že není znám počet takovýchto případů a celkově i přesná data o počtech cizinců, kteří jsou nějakým způsobem ohrožení soc. vyloučením.

K. Atassi, interkulturní pracovník MMB: vznesla dotaz, co to znamená „být ohrožen sociálním vyloučením“. Zda je to např. situace, kdy si cizinec nemůže nostrifikovat diplom z VS, z čehož vyplyne problém s hledáním zaměstnání.

Koordinátor KPSS: záleží na individuálním posouzení člověka a jeho situaci. I tento případ může vést k sociálnímu vyloučení, k ekonomickému propadu, ztráty bydlení apod.

Hromadná diskuze:

- velmi záleží na profesi a na zemi původu cizince
- podstatné je, jaké doklady má cizinec k dispozici
- znevýhodnění je především jazyk a tzv. „jazyková blízkost“ (odborná zkouška)
- situace, které vedou k ohrožení sociálním vyloučením, jsou v případě cizinců jednoduché, stačí minimální změna životní situace

L. Herčíková, JMK: zmínila důležitost znalosti českého jazyka, ale jsou skupiny cizinců, které i přes nabídku kurzů zdarma, se jich nemohou z různých důvodů zúčastnit (směnný provoz, matky s dětmi aj.).

Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s.: položili dotaz, zda byla zvažována možnost sobotních lekcí.

L. Herčíková, JMK: odpověděla, že o sobotních lekcích se neuvažovalo, ale budou se zkoušet kurzy pro směnný provoz. Běžely by dva kurzy paralelně (dopoledne a odpoledne) a cizinci by mohli navštěvovat jakýkoliv z nich, a to i střídavě. Někteří zaměstnavatelé pořádají kurzy, ale nemají takovou kvalitu a zejména chybí potřebné znalosti. Je tedy nutná podpora metodického vedení. Paradoxem totiž je, že zaměstnanci nechodí na kurzy v místě svého zaměstnání, ale navštěvují vzdálené kurzy v centru Brna.

Diecézní charita Brno: zástupci organizace zdůraznili, že jazyková nevybavenost není jen u pracovníků rané péče, ale naprosto ve všech sociálních službách. Dalším problémem může být i např. návštěva ÚP, zdravotní pojišťovny apod. I proto vznikají profese interkulturních pracovníků.

L. Šafránková Pavlíčková: přibližně před rokem zjistila, že ve všech azylových domech v ČR je pravidlo, že nesmí přijmout klienta, se kterým se nedomluví a je otázka, do jaké míry to lze považovat za diskriminační.

Koordinátor KPSS: reagoval, že co se týče okruhu oprávněných osob, které mají nárok na poskytnutí sociální služby, ten přesně vymezuje zákon o sociálních službách (konkrétně § 4). Pokud cizinec dané podmínky splňuje, měla by mu být sociální služba poskytnuta.

Diecézní charita Brno: poskytovatelé sociálních služeb musí být schopni službu poskytovat kvalitně. V opačném případě ji raději neposkytnout vůbec, je to i pro „ochranu klienta“.

A. Ceban, interkulturní pracovník MMB: uvedl příklad, že pokud se občan České republiky ocitne v cizí zemi a nebude mít kde bydlet, bude jedině rád, že mu někdo poskytne střechu nad hlavou a nebude řešit jazykovou bariéru.

Diecézní charita Brno: zástupci organizace vyjádřili souhlas s tím, že by sociální pracovníci měli umět anglický jazyk.

Koordinátor KPSS: jako problémem uvedl to, že sám klient nemusí umět anglický jazyk. Je důležité poskytnout základní krizovou péči i přesto, že se nedomluví.

L. Šafránková Pavlíčková: doplnila, že je to o lidech a o lidském přístupu. Není to chyba jednoho poskytovatele, ale je to obecný rys. Existuje velká neznalost tzv. legislativních specifik ze strany sociálních pracovníků, poraden apod.

Koordinátor KPSS: jsou zde poradny pro cizince, které by rozhodně mohly poskytnout radu. Může se na ně určitě obrátit i jiná organizace poskytující soc. služby s dotazem či s žádostí o konzultaci.

Diecézní charita Brno: organizace potvrdila, že toto běžně poskytují, a i v pravidlech mají uvedeno, že se na ně mohou obracet jak firmy, tak i organizace.

L. Šafránková Pavlíčková: uvedla, že všichni nemusí být experty na cizinecké právo, ale základní povědomí, poradenství či odkázání na jinou službu by určitě pracovníci měli zvládat.

Koordinátor KPSS: zdůraznil, že poskytovatelé sociálních služeb by se měli orientovat především v zákoně o sociálních službách a v související legislativě, včetně toho, co se týká cizinců.

L. Šafránková Pavlíčková: zmínila případ, kdy bylo potřeba vypracovat posudek – právní rozbor, proč má cizinec nárok na sociální službu. Tento proces trval měsíc. Velmi to komplikuje situaci klientů.

Koordinátor KPSS: zřejmě muselo jít o nějakou velmi specifickou a komplikovanou situaci, protože jinak toto jasně vymezuje zmíněný 4. paragraf zákona o soc. službách. Je možné ale i toto téma na některé jiné pracovní skupině otevřít.

Agentura pro sociální začleňování: vznesla dotaz, zda by nepomohl workshop pro sociální pracovníky, např. co udělat, když se na vás obrátí cizinec.

L. Šafránková Pavlíčková: je stále větší povědomí o existenci interkulturních pracovníků MMB.

Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s.: organizace uvedla pozitivní příklad toho, kdy zavolá zaměstnanec ÚMČ s dotazem či prosbou o konzultaci.

Diecézní charita Brno: je to aktivita konkrétního pracovníka.

Koordinátor KPSS: nejsou zde ambice, aby všichni byli specialisté na cílovou skupinu cizinců, ale základní poradenství musí umět poskytnout každý. Důležité je, jestli všechny sociální služby mají informaci, kam se případně obrátit. Pokud tomu tak není, je možné svolat nějakou speciální skupinu zaměřenou na pomoc cizincům.

L. Šafránková Pavlíčková: uvedla, že další bariéra je to, že ne každý vnímá cizince jako relevantního klienta. Je důležité, aby bylo normální, že mezi klienty jsou i cizinci, kteří užívají město a jsou pro ně tedy i sociální služby. Jako další problém zmínila neznalost pojmosloví sociálních pracovníků a úředníků (např. trvalý pobyt vs. trvalé bydliště).

Koordinátor KPSS: se zeptal, zda jsou nějaké semináře pro tyto pracovníky.

L. Šafránková Pavlíčková: ano, kurzy jsou cílené na zaměstnance MMB. Je snahou cílit kurzy tak, aby byly pro úředníky zajímavé (cca do 10 účastníků).

L. Herčíková, JMK: doplnila, že i JMK má také možnost pořádat takové tematické školení pro pracovníky a případné podněty uvítají. Jde o zmapování poptávky, mohou se přizvat i obce (širší okolí), dobrá praxe se může přenášet i dál.

Koordinátor KPSS: přesunul diskuzi opět směrem k procesu plánování soc. služeb, kdy sdělil, že cílem dnešního setkání není přesná definice priorit a opatření, ale v této fázi zatím pouze o nástin hlavních témat a potřeb, ze kterých se teprve budou generovat konkrétní priority a opatření. K tomuto účelu se tato skupina sejde ještě jednou v březnu, kde dojde k finalizaci a odsouhlasení. Z pohledu sociálních služeb se u této cílové skupiny bude jednat především o odborné sociální poradenství, ale zpracována budou i další témata. Plán schvaluje zastupitelstvo města Brna, má tedy legitimitu a je možné se na dokument odvolávat např. v případě žádostí o projekty z evropských fondů či v jiných případech. 6. Komunitní plán bude navržen na období 2020-2022, tedy na tříleté období. Odkaz na 5. Komunitní plán [zde](https://socialnipece.brno.cz), dostupný na: <https://socialnipece.brno.cz>.

Koordinátor KPSS: vznesl dotaz, zda má někdo ještě nějaké jiné téma, či zda se objevuje nový trend?

A. Ceban, interkulturní pracovník MMB: předpokládá se příliv cizinců v souvislosti s Brexitem (Rumuni, Bulhaři, Poláci aj.). Tito cizinci nepůjdou tradičně do Francie nebo Německa (z důvodu, že v těchto zemích je hodně migrantů a není tolik práce), ale do České republiky.

Hromadná diskuze:

- zaměstnávání cizinců v ČR (např. z Rumunska) funguje ve velkých skupinách, kde je např. jen jeden tlumočnick
- i čeští občané často takto pracují v západních zemích s jedním tlumočnickem
- je hodně nelegálně pracujících cizinců (počty se neví) – tito lidé jsou ti nejohroženější
- nelegálně pracující cizinci propadají systémem, sítí, nikdo o nich nic neví
- špatné podmínky těchto nelegálně pracujících cizinců
- otázka, zda nelegálně pracující cizinci jsou klienti sociálních služeb
- tento mechanismus, který se krátkodobě jeví jako výhodný, se změní na dlouhodobý zdroj sociálního vyloučení
- pokud se jedná o vykořisťování, tak už to je v trestně právní rovině a řešením není sociální služba
- otázka, zda cizinec s turistickým vízem může být klientem sociální služby

Koordinátor KPSS: je to na systémové celostátní řešení, které nevyřešíme z pozice města Brna.

K. Hertlová, interkulturní pracovník MMB: uvedla, že se setkává se žádostmi o radu ohledně Režimu Ukrajina. Zaměstnavatel si přiveze z této země cizince a v případě, kdyby už u něj nechtěli pracovat, si je „pojistí“ smlouvou (v českém jazyce) o poskytnutí např. neexistujícího drahého školení a tudíž nevyplatí např.

poslední mzdu. Není výjimkou, že na výplatní pásku si zaměstnavatel později dopíše do výše mzdy jednu nulu. Bohužel tyto případy jsou právně nenapadnutelné.

Diecézní charita Brno: zástupci organizace potvrdili běžnou praxí těchto zaměstnavatelů, kteří už na Ukrajině těmto lidem nechají podepsat, že absolvovali kurz českého jazyka v hodnotě např. 30 tis. a na základě toho jim pak nevyplatí poslední mzdu.

Koordinátor KPSS: zopakoval, že toto téma přesahuje možnosti sociálních služeb, vyjma právního poradenství, především se však se jedná o situace, kdy by měla intervenovat především policie, nikoliv sociální služba. Druhou věcí samozřejmě je izolovanost těchto cizinců – obětí zmíněných praktik. Dále se dotázal na kapacitu odborného sociálního poradenství a zda je předpoklad nárůstu poptávky např. i v důsledku Brexitu.

Odpověď: ohledně Brexitu zaznamenala poradna zatím jen jeden dotaz.

Koordinátor KPSS: reagoval, zda jsou tedy současné kapacity dostačující a je spíše důležitá zejména lepší vzájemná informovanost a provázanost služeb.

Diecézní charita Brno: kapacitně poradenství doplňuje Jihomoravské regionální centrum svým projektem (tzn., že v rámci základní sítě nejsou kapacity dostačující). Společně s Organizací pro pomoc uprchlíkům, z. s. je tak poskytováno jak sociální, tak i právní poradenství.

L. Herčíková, JMK: sociální poradenství se bude od léta 2019 podstatně navyšovat (právní poradenství přímo v Jihomoravském regionálním centru). Funguje to na bázi projektu. Pokud se osvědčí, bude velký zájem v něm pokračovat. Momentálně se píše žádost, schválená by měla být tak, aby se mohl začít realizovat od července 2019 (na jeden rok). Obecně je to dané tak, že Centra budou podporována ze státního rozpočtu a sociální poradenství by mělo být povinnou součástí Center (fungují ve všech krajích). Záměrem je financování ze státního rozpočtu. Zatím to vypadá, že se tak stane. Bude poskytováno sociální poradenství, právní poradenství, výuka českého jazyka a integrační kurzy (pro cizince, kteří přijedou do ČR) – tyto kurzy budou povinností pro každého cizince, který přijde (mimo EU), bude muset absolvovat adaptačně integrační kurz (který si bude muset sám uhradit a absolvovat jej do 1 roku).

Diecézní charita Brno: zástupce organizace doplnil informaci k úvazkům – na Centru to je jeden úvazek sociálního poradenství a jeden úvazek právního poradenství.

Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s.: na právní poradenství jeden úvazek a sociální poradenství o něco méně.

L. Herčíková, JMK: 5 dnů v týdnu je sociální poradenství a 3 dny právní poradenství, 3 organizace dohromady (DCHB, OPU, JMK).

Diecézní charita Brno: patří tam ještě terénní pracovníci (zaměstnanci DCHB, ne JMK).

Koordinátor KPSS: shrnul, že za stávající situace jsou kapacity relativně dostačující, s tím, že se budou ještě navyšovat v rámci krajských center. Problémem však mohou být situace, kdy cizinci přijdou do jiných typů sociálních služeb, kdy některé služby s cizinci neumějí pracovat či odkazovat je na jiné služby. Dále se zeptal, zda se jedná jen o azylové domy, poradny nebo i např. SAS či další služby.

Diecézní charita Brno: je otázkou, zda cizinci nevyužívají SAS z důvodu, že nemají povědomí o sociálních službách, nebo zda mají jazykovou bariéru, takže to ani nezkusí. Z toho důvodu je kladen velký důraz na terénní práci a ambulantní poradenství (sociální i právní).

Diecézní charita Brno: zástupci organizace potvrdili poskytování dluhového poradenství, které je uvedeno i v současném Komunitním plánu (minimální finanční gramotnost), to je nyní poskytováno v rámci dočasné sítě (KPSVL).

Organizace pro pomoc uprchlíkům, z. s.: organizace uvedla, že neposkytuje dluhové poradenství, právníci organizace poskytují základní informace a odkazují na jinou službu.

Agentura pro sociální začleňování: pozvání pro přítomné na tzv. „Dluhovou platformu“ (Koliště 19), která proběhne 28. 2. 2019. Není to určeno pouze dluhovým poradcům, ale komukoliv, kdo dluhy řeší v rámci sociální práce.

ad 4. Závěr

Koordinátor KPSS poděkoval všem za aktivní spolupráci. Dále uvedl, že uvítá další poznámky či připomínky. Připomněl, že v březnu budou ještě další pracovní skupiny, kde se již budou stanovovat priority a opatření 6. Komunitního plánu sociálních služeb města Brna pro období 2020-2022.

Zapsali: E. Kubíčková, R. Janík

Dne: 6. 2. 2019